

Obrtnijske raznoterosti.

Novi obrtni zakon. Vlada še sedaj ni predložila zbornici poslancev novega obrtnega zakona. Vodstvo obrtne stranke se je v tej stvari že obrnilo do vlade, pa je izvedelo da bode vlada še le tedaj predlogo o premembi obrtnega reda predložila, ko bodo vse druge obrtne predloge rešene. Če bode državni zbor tako hitro deloval, kakor sedaj, se vladi ni bati, da bi jej bilo treba zbornico vznemirjati z novim obrtnim redom.

Zavarovanje proti nezgodam. V nekem posebnem slučaju je odločilo upravno sodišče, da je stavbenim obrtnikom plačati zavarovalnino proti nezgodam le za nezgode pripetivše se na stavbišči. To je vzbudilo veliko nevoljo. Več zavarovalnic se je ravnalo po tem. Predsedstvo moravsko-sleške zavarovalnice proti nezgodam je pa v svoji poslednji seji prišlo do drugačnega sklepa. Iz razsodbe za poseben slučaj ne gre izvajati posledice za ves tesarski obrt. Omejitev zavarovanja na stavbišča ni utemeljena niti v zakonu niti v posebnih odnosjih tesarskega obrta. Ta zavarovalnica je zatorej izplačala zavarovalnino tudi za slučaj, ki se ni pripetil na stavbišči. Če se pri kaki zavarovalnici za nezgode še odkloni zavarovalnina, bi kazalo zopet pritožiti se na upravno sodišče, ako ni slučaj jednak tistemu, o katerem je sodilo upravno sodišče.

Kmetijstvo.

Pridelovanje pese na Dolenjskem.

(Konec.)

Upamo, da bode prizadevanje kmetijske družbe v tem oziru imelo ugodne uspehe. Kraj za pridelovanje pese in za napravo sladorne tovarne je posebno ugoden po izreku veččaka cesarskega svetnika Schütza, ki je pred dvema letoma ogledal mirniško grajščino na Dolenjskem. Tla so globoko ilovnata, pomešana z apnenikom. Dosedaj se te zemlje niso globoko obdelovale, ali pri globokem obdelovanji bi bilo najbolje za pridelovanje pese. Preiskal je 60 oral velik travnik in se prepričal, da bi bil v ta namen najugodnejši, ako se nekoliko osuši, kar bi se doseglo z neznatnimi stroški.

Vremenske razmere so za peso ugodne, kolikor se je moglo poizvedeti. Pesa potrebuje vlažno zimo, mokro pomlad in suho poznejše poletje. To je pa na Dolenjskem. Posebno je od srede avgusta do srede septembra navadno lepo. Upati je, da se bode pridelalo po 200 meterskih centov pese na enem oralu.

Delavci na Dolenjskem niso dragi. Sedaj delajo ženske po 30 in moški po 60 kr. na dan. Pri pridelovanji pese bi posebno ženske imele delo. Seveda bi se delavske plače nekoliko povekšale. Delavcev bi ne manjkalo.

Prometne razmere so ugodne, ko se je naredila dolenjska železnica in ceste so dobre. Kmetje bi gotovo ne daleč vozili peso v tovarno, kakor jo v drugih krajih.

Pese bi tovarni ne manjkalo. Bilo bi, ko se nekatere travniki premene v njive 4000 oral njiv na razpolago. Pesa se navadno sadi trikrat v osemkratnem menjanji pridelkov. 300—500 oral s peso posejanih pa že

daje od 60 do 100 tisoč meterskih centov pese, kar popolnoma zadošča za srednje tovarne.

Tudi kurivo ni na Dolenjskem drago. Apnenika je dosti povsod, da se bode po ceni pripravljalo apno za čiščenje sladornega soka. Okrog Mirne je dobra voda na razpolago. Poleg tega je dosti stavbenega gradiva. Poleg apna bi po ceni lahko na mestu delali opeko. Tisoč opek bi ne stalo čez 7 gld. Kubični meter kamna se sme računati k večjemu po pet gld. Tudi stavbeni les bi bil po ceni debiti.

Potrebne kemikalje zlasti solne kisline, bi se po ceni dobivale iz kemične tovarne v Hrastniku. Ker daleč okrog ni sladorne tovarne, bi se tudi po ceni dobile kosti za napravo kostnega oglja, s katerim se čisti sladkor. Tudi bi tovarna lahko razpečevala sladkor, katerega sedaj vse južne dežele dobivajo s Češkega ali Moravskega.

Kmetijske raznoterosti.

Ruski kmetijski kongres. Ruski car je zaukazal, da se skliče kongres ruskih kmetovalcev v januarju v Peterburgu.

Vinska letina v Franciji je letos slabša od lanske. Lani se je bilo pridelalo kacij 50 hektolitrov vina, letos pa le 39 milijonov hektolitrov.

Ne pozabite lačnih tičev. Po zimi se tičem navadno slabo godi. Večkrat jih mnogo pogine od lakote. Od tega pa ima škodo kmetovalec, ker jih ni, da bi mu preganjali škodljive mrčese. Pri vsakem gospodinjstvu je več odpadkov od kruha, špeha, mesa i. t. d., ki bi se lahko dali tičem. V prodajnicah žita in semen se tudi nahajajo razni ostanki, ki nimajo posebne vrednosti, a tičem bi pa bila dobra hrana. Celo v smeteh kacij prodajnic je marsikako zrnce, katero bi poiskali ptiči, ako se potresa na pravo mesto. Pri tem moramo omenjati, da se mokra hrana tičem ne sme zunaj dajati, ker se rada skisa in postane škodljiva.

Poučni in zabavni del.

Franc Ferdinand Lesseps.

Danes teden je umrl jeden najznamenitejših mož našega časa Franc Ferdinand Lesseps v 90. l., na gradu Chasnay aux Bois na Francoskem. Lesseps je bil dosegel slavo, kakor malo kateri drugi, s tem, da je zgradil veliki sueški prekop, katerega so mnogi imenovali osmo čudo sveta in tako odprl svetovnemu prometu nova pota.

Rojen je bil dne 19. novembra 1805. leta. L. 1825. je vstopil v diplomatsko službo. Od 1832. do 1838. l. je bil konzul v Kajiri, kjer je prišel na misel, da bi prekopali Sueško zemeljsko ožino in tako odprli novo pot svetovnem prometu. Leta 1847. je bil imenovan francoskim poslanikom v Madridu in leta 1849. je pa bil kot izredni odposlanec poslan v Rim, da napravi sporazumljenje z začasno vlado. To se mu pa ni bilo posrečilo. Dvomiti so jeli v njegove diplomatske sposobnosti in on je nevoljen se odtegnil diplomatski službi.

Rekli smo zgoraj, da je kot konzul v Kajiri bil

Lesseps prišel prvi na misel, da se prekoplje Sueška ožina. Ta njegova misel ni več zaspala. Pečali so se ž njo tudi drugi učeni možje. Že leta 1840. se je s to nalogo pečal slavn avstrijski inženjer Alojzij Negrelli vitez Maldelbe, katerega ime je pa žal sedaj že skoro popolnoma pozabljeno. Omeniti moramo, da so v šestem desetletju našega stoletja trije Avstrijci se mnogo imenovali mej najboljšimi tehnikami v Evropi. Bili so Ghega, Francesconi in Negrelli. Ghega je zgradil Severnik. Negrelli je bil ravnatelj severne železnice in je 1848. l. na poziv ravnatelja se odpovedal tej službi in stopil v državno službo kot ravnatelj lombardske beneške železnice. Ravnateljstvo severne železnice je pa prevzel Francesconi.

Leta 1847. je bil Negrelli prvi pot v Egiptu, da je pregledoval, kako bi se dal napraviti omenjeni prekop.

Leta 1854. je egiptski podkralj Sajd paša poklical v Egipt Lessepsa in se ž njim posvetoval, kako bi se dala prekopati zemeljska ožina, ter njemu izročil vodstvo tega dela. Sajd paša, tretji sin Mehemed Alijev, bil je leta 1850. prevzel vladanje v Egiptu. Z Lessepsem sta bila še dobra prijatelja z mladih dnij, ko je ta bil konzul v Kajiri. V letih 1855. in 1856. je bil Negrelli pet mesecev v Egiptu, da je izdelal potrebne načrte za ta prekop, Lesseps je pa pri tem deloval v drugem oziru, da se to delo izvrši. Treba mu je bilo premagati velike težave. Posebno Anglija je delala vse mogoče ovire. Lesseps je v tej stvari dopisoval z raznimi evropskimi tehnikami in bogatini, da je tako osnoval delniško društvo in dobil denar za zgrajenje tega prekopa, ki je bilo proračunjeno na 200 milijonov frankov, ali je po trditvi nekaterih stalo dvakrat toliko, ali je Lesseps znal že pridobiti sredstev za višje stroške, kateri so se pozneje poravnali iz velikih dohodkov sueškega prekopa.

Leta 1856. je že Negrelli v časopisu „Austria“ priobčil svoje nazore, kako bi se izvel ta načrt. V juniju 1856. leta je v Parizu se bila sešla posebna komisija, katera je po daljši debati odobrila načrt Negrellijev. L. 1858. je bil Sajd paša imenoval Negrellija glavnim nadzornikom sueških del. Žal da ni bilo dano Negrelliju, da bi bil videl sad svojega truda, kajti dne 1. oktobra tega leta ga je pokosila smrt. Leta 1859. je Lesseps kupil vse načrte Negrellijeve in tako vso stvar dobil v roke. V aprilu tega leta se je začelo delo, ki se je izvršilo po načrtih Avstrijca Negrellija. V hvaležnost izdelovalatelju načrta je Lesseps v novem mestu Izmajili imenoval glavno ulico „Rue Negrelli“. Sedaj se je pa menda tudi že to ime popolno pozabilo. Leta 1869. je bil velik prekop dodelan in se je slovesno otvoril. Kotvorjenju so bili prišli razni vladarji iz vsega sveta. Proslavljali so Lessepsa in njegove inženere, le Negrellija se tedaj že ni nikdo spominjal. Lesseps je bil sedaj na vrhuncu svoje slave. Proslavil in obogatil je svojo domovino. Slavo je tudi zaslužil, kajti brez njegove odločnosti bi vse delo se nikdar ne izvršilo.

Slava pa ni dala mirovati. Vzlic svoji starosti čutil se je Lesseps poklicanega izvršiti drugo veliko nalogo,

prekop morske ozemske ožine panamske. Leta 1881. je osnoval družbo s 600 milijoni franki, da to delo izvrši. Zavezal se je bil, da ta kanal dovrši do 1890. l. Tukaj je pa zadel na drugačno težavo. Njegovi inženjerji so bili slabo preiskali svet in niso vedeli, da se bode močno usajal. Treba bi bilo odpeljati cele gore, ako bi se hotelo delo izvršiti. Lesseps je spoznal, da se delo ne bode dalo izvršiti v določenem času in določenem obroku, a da reši svojo čast je napenjal vse svoje sile. Pred vsem se je trudil, da zopet pridobi denar. Pri tem je pa njegovo delovanje precej podobno delovanju zadolženega kmeta. Vse mogoče poskusi, da bi se rešil. Jemlje denar tudi na visoke obresti, da se le odkriža kacega silnega upnika, ali nasledek temu je tembolj gotov propad. Lesseps je tudi napenjal vse mogoče sile. Ko so prva sredstva pošla je jemal denar od raznih bogatinov za velike obresti, potem si je prizadeval, da dobi novo veliko posojilo 600 milijonov. V ta namen je pa bilo potrebno za to pridobiti poslance in začela so se znana podkupovanja. Časopisi so tudi morali ga podpirati in prebivalstvo slepiti s poročili, kako delo napreduje. Vse to so storili za denar. Tako so šle velike svote že zgubljene, ne da bi se zanje bil premaknil kak kubični meter zemlje. Pri vsakem ponesrečenem podjetju se pa rade kažejo razne sleparije. Če morajo višji goljufovati, goljufujejo tudi nižji, vedoč, da se jih ne bode upal noben izdati, češ, da kaj ne razkrijejo. Tako se je tudi pri panamskem podjetju na mestu silno sleparilo. Zračunavala so se dela, ki se niso izvršila, in stvari, ki se niso kupile. To je bilo tem ložje, ker je glavno vodstvo bilo v Parizu, ki je daleč od Paname. Franc Ferdinand Lesseps in njegovi starši sin Karol, ki sta imela vrhovno vodstvo, nista mogla vsega nadzorovati, ker sta morala vedno biti na Francoskem napenjajoč vse sile, da dobita novih denarnih sredstev. Poleg tega so pa delali ovire razni ameriški milijonarji, lastniki železnic, katere bi zgubile mnogo vožnje, ako se naredi prekop. Vlada Zjedinjenih držav sama ni bila naklonjena temu podjetju. Pri tacih razmerah ni čudno, da se je podjetje 1892. leta popolnoma porušilo. Tako slaven Lesseps je bil nakrat ob vso veljavo. Te nesreče pa on ni več občutil. Njegov duh je bil vsled polnih naporov popolnoma oslabel, da ni vedel več, kaj se godi. Sodišče je njega in njegovega sinu obsodilo v petletno ječo. On zaradi bolehnosti ni mogel pred sodišče. Njegova rodbina mu je znala vse utajiti, tako da niti izvedel ni, da je bil obsojen. Dajali so mu čitati liste iz prejšnjih let in on jih je v svoji slaboumnosti imel za nove. Tudi so mu vedno znali natveziti kako neresnico, zakaj je njegov stari sin od doma.

Sicer je pa višje sodišče še pred njegovo smrtjo razveljavilo razsodbo prve instance in ga oprostilo. Sueška družba ga je pa zopet volila svojim predsednikom, od katerega predsedništva ga je bila odstavila.

Lesseps je zapustil najst otrok. Dva sina iz prvega zakona, Karola in Viktorja, katera sta tudi prizadeta v panamski zadevi in štiri sinove in pet hčera iz

druzega zakona. Lesseps se je bil leta 1869. po otvorjenju sueškega prekopa poročil z še ne dvajsetletno lepo gospodično Autard de Bragard. Najstarša hči iz tega zakona je poročena s sinom bivšega veleposlanika v Berlinu, grofa Goucaut-Birona. Trije najstarejši sinovi iz tega zakona služijo pri vojaki. Nedavno je gospa Lesseps jednega svojih sinov postavila pred sodnisko jerobstvo zaradi zapravljenosti. V rodbini Lessepsovi so tako dolgo potratno živeli, da se sinovi ne morejo navaditi omejevanja. Premoženje se je tako pomanjšalo, da bodo otroci imeli jedva po 6000 frankov letnih dohodkov.

Omeniti je pa, da je Lesseps, ki je iz stare plemenite rodovine, bil v daljnem sorodstvu s cesarico Evgenijo. Teta Ferdinanda Lessepse, je bila omožena z irskim grofom Kerppatrikom Kloseburskim, katerega hči je grofinja Teba de Montija, mati lepe Evgenije Tebe de Montije, soproge Napoleona III. O smrti je francoski narod pozabil Panamo zaradi Sueza in skazuje Lessepsu vso čast.

Poučni in zabavni drobiž.

Spomenik Miklošiču. Na predlog akademičnega senata dunajskega vseučilišča je učno ministerstvo odredilo, da se pokojnima profesorjema vitez Miklošiču in Demeliusu postavi spomenika na državne stroške v arkadah dunajskega vseučilišča.

Družba za prirodoznansko preiskavanje vzhoda osnovala se je na Dunaji pod načelstvom člana gospodske zbornice Nikolaja Dumbe, iz veščakov raznih prirodoznanskih vednostij. Svoje delo začne družba v severnem delu Male Azije. Ta kraj je jako malo preiskan in bogat na prirodopisnih znamenitostih. Preiskovanje bode trajalo samo v tem delu 4 leta.

Levi se klatijo ob glavni cesti mej Zambo in Schirom v južni Afriki. To pa ovira poštni promet. Levi so se približali stanovanju ljudij, ker jim v gozdih pomanjkuje hrane, ker je manjša divjačina pokončana.

Žensko pravo. Na katoliškem vseučilišču v Lovanji v Belgiji se bodo vršila predavanja o ženskem pravu.

Elektrika ne ubije, temveč le ustavi življenje, trdijo nekateri učenjaki. Poskusi na živalih z elektriko ubitih so pokazali, da se dajo umetno oživeti. Neki ameriški zdravnik je že bil skoro oživel nekega hudodelca, katerega so z elektriko usmrtili. Sodnik mu je pa bil ostro prepovedal nadaljevanje s tem poskusom. Učenjaki trdijo, da hudodelci z elektriko usmrteni, umrjejo še le pod nožem zdravnika.

Novice.

— **Osobne vesti.** Davčna nadzornika gg.: Iv. Lončar in Gustav Taučer sta imenovana višjima davčnima nadzornikoma pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani. — Proštom na Ptuji je imenovan gosp. Hrzič, župnik v Dolnji Polskavi, vrl narodnjak.

— **Nemškutarjem na Kranjskem** jel je zadnji čas močno greben rasti. Na kar bi nikdo več mislil ne bil, to nameravajo zdaj naši nemškutarji, namreč ustanoviti zopet svoj dnevnik, ki bi izhajal v Ljubljani. Ta zopetni pogum kranjskih nemškutarjev je pač sad koalicije in potem so še ljudje, ki hočejo veljati za dobre Slovane, pa taisto podpirajo.

— **Tržaškemu škofu** je vsa tržaška mestna duhovščina podpisala in poslala zaupnico, v kateri obsojuje in obžaluje netaktno in neumestno postopanje mestnega občinskega sveta glede zadev, ki so zgolj cerkvenega značaja. Ta zaupnica je pred vsem odgovor na nesramen napad občinskega sveta na škofa glede znanega slovenskega misijona v Trstu.

— **Slovenska ljudska šola** v Trstu, katero, kakor znano vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda je prenapolnjena. V I. razredu je 82, v II. 83, v III. 65, v IV. 62 in v V. 40 otrok. Po prostoru sob in po magistratnem proračunu, bi jih pa smelo vodstvo vsprejeti k večjemu v I. razred 64, v II. 50, v III. 50, IV. 45 in v V. 35. Vsled tega je naenkrat zdaj mestni magistrat ukazal šolskemu vodstvu, da odstrani iz vseh razredov 88 učencev, kot število, ki preseza dovoljeno število. Da je v okolici mestnega magistrata tržaškega še dosti šol, ki imajo po več učencev, kakor bi jih smele, je umevno, toda drugod je vse prav, le uboga slovenska šola boli toli preskrbni tržaški mestni magistrat. Vprašamo zdaj, kam naj gredo potem ti otroci v šolo in povdarjamo na podlagi tega fakta le če ni utemeljena prošnja tržaških Slovencev za ustanovitev slovenske šole. Upamo, da se vlada vendar že predrami in zaukaže ustanoviti tako šalo.

— **Celjska gimnazija.** Celjski slovenski meščani so napravili prošnjo za ustanovitev utrakvistične gimnazije ondi. To prošnjo je podpisalo tudi nekaj nemških meščanov celjskih. Da zagrizeni ondotni nemškutarji močno ropotajo nad temi meščani in jih psujejo z izdajicami, je umevno, ni jim pa na mări gmotna korist, katero bo imelo Celje od nove gimnazije. Pijani so kruha — slovenskega — za to ta ropot. Ko bi se slovenski celjski meščani in okoličani strogo držali gesla: „Svoji svojim“, prešla bi pač kmalu ta prenapetost celjske zagrizence. — Slovenske občine in zastopi se prav pridno gibljejo in vlagajo prošnje za ustanovitev napominane gimnazije v Celju, nasprotno pa tudi nemška raja blizu in daleč ne neha protestovati proti ustanovitvi te potrebne slovenske gimnazije v Celji.

— **Porote na Primorskem.** Pravosodni minister Schönborn je naročil tržaškemu višjesodnemu predsedniku, naj se kot porotniki določajo sami moške, ki so več jezikov zmožni, na vsak način pa italjanskega in slovenskega oziroma hrvaškega. Ako bi takih ne bilo dovolj, tako ni principijelno izključevati tistih, ki so samo slovenskega in hrvaškega jezika zmožni. — Zadnji čas je pač že bil, da se primorskim Slovanom, dalo to malce pravice.

— **Občinske volitve v Pazinu** v Istri so se pričele ta teden. Lahonska stranka se bo na vso moč potrudila dobiti občino v svoje roke, toda nadejati se pa trdno, da zmaga slovensko-hrvatska stranka. — Gosp. dr. Ante Dukič, deželni poslanec istrski, odvetnik in župan v Pazinu, je zaradi bolehnosti odložil županstvo in se preselil na Volovsko. Da bi se pač vrlemu in v narodnem boju v Istri toli potrebnemu boritelju zdravje kmalu povrnilo!

— **Akademijo** v korist družbi sv. Cirila in Metoda priredi meseca januarja osrednje-mestna ženska podružnica ljubljanska v deželnem gledališči.

— **Posojilnico** so ustanovili 8. t. m. rodoljubje v Brežicah. Posojilnica prične že z novim letom poslovati. Da bi bil novi denarni zavod pač v veliko korist narodnemu napredku in zavednosti v sedaj potujčenih Brežicah.

— **Mestna hranilnica v novem mestu.** V mesecu novembru je 65 strank vložilo 8572 gld. 68 kr., 19 strank vzdignilo 7086 gld. torej se je več vložilo 1486 gld. Stanje vlog je po odbitku izplačanih vlog 57.543 gld. 96 kr. Na hipoteke se je izposodilo in izpračalo do sedaj 37.460 gld.

— **Na zadnji mesečni živinski semenj** v Ljubljani se je prignalo 515 konj in volov, 395 krav, 49 telet, skupaj 959 glav. Kupčija je bila posebno za vole precej živahna.